

Ettepanekud vabaiühenduste tegevust puudutavate tulumaksuseaduse sätete muutmiseks

1. Vabatahtlike lähetamine

PROBLEEM

Kehtiva õiguse järgi saab välislähetuse päevaraha maksta maksuvabalt üksnes töölepinguga personalile ning juhtorgani liikmetele. Vabaiühendused lähetavad aga ka teisi isikuid, kes pole kummaski rollis ega saa tasu, küll aga teevad tööd – vabatahtlikud. Praegu maksustatakse tasuta tööjõudu lähetustes kõrgemalt kui neid, kes saavad tasu, või on ka tasu saamata juhtorgani liikmed. Tegemist on organisatsioonide heaks töötavate inimeste ebavõrdse kohtlemisega, mis ei ole õigustatud.

Vabatahtlike mõiste ja nendega kaasnevate levinumate (n-õ vastuvõtu)kulude maksuvabastus on 2015. aastast sätestatud [TuMSi § 49 lg 4¹](#), mis ei kata aga kõiki praktilisi vajadusi ja kulusid vabatahtlike kaasamisel. Iseäranis puudutab see arengukoostöö (aastas kuni 100 in) ja vabatahtlike vahendamise tegelevaid organisatsioone (Euroopa Vabatahtlik Teenistus 100-150 in aastas, GLEN kümnekond in aastas), kes vormistavad vabatahtlikule n-õ taskuraha maksmise vahel stipendiumina või siis tasuvadki selle pealt (tulu)maksu. Makse stipendiumina vormistamine pole päris õige, kui tegu on rohkem töö kui õppimisega. Üks erisus, mida peab kaaluma, on miinimummäära kohaldamine, praegune 22,37 eurot päevas ei ole näiteks Birmas või Ghanas kohane, ja seega võiks selliste rahvusvaheliste vabatahtlike saatmisel olla võimalik maksta vähem kui praegune miinimummäär.

Ettepanekut soodustab analoogia spordi- ja kultuurivaldkondades, kelle inimesed reisivad samuti palju ning kellele on tehtud lähetustel [erand](#) juba üle kümnendi tagasi.

LAHENDUSVARIANDID

1. Lubada maksuvaba päevaraha maksta ka TuMS § 49 lg 4¹ nimetatud isikuile ehk vabatahtlikele.

Võimaldaks päevaraha maksta maksuvabalt vabatahtlikele üldiste limiitide järgi kõigil MTÜdel ja SAdel.

Variandi nõrkuseks on olematud piirangud, ent suurt väärkasutust on raske kujutleda, sest maksmise aluseks on reaalne lähetus ja asja ees teist taga kellegi välismaale saatmise kulusid ju ei tehta. Sadadele tänastele vabatahtlikele ei hakataks nagunii päevaraha maksimummääras maksta, sest lähetused võivad olla kuni kuus kuud ja reaalsed summad on seni kaugel alla 50 või 32 euro – vabatahtlikele makstakse alla 10 euro päevas (GLEN) või mõnisteist eurot päevas (Mondo, Pagulasabi). Euroopa Vabatahtlikul teenistusel on programmiga ette nähtud summad riikide kaupa (Eestis 85 € kuus), mis on vähem kui kahe päeva maksuvaba limiit.

2. Lubada maksuvaba päevaraha maksta vaid põhikirjaliselt arengukoostöö või vabatahtlike vahendamise tegelejaile

Variandi nõrkusteks on ebamäärasus, kes siis võivad ja kes mitte. Samuti oleks see ebaõiglane teiste ühingute suhtes, kes saavad samuti vabatahtlikke näiteks rahvusvaheliste koostööprojektide üritustele.

Minimaalselt saaks TuMS § 13 lõike 3 uue sätte sõnastada: "Rahvusvahelises vabatahtlikke vahendavas programmis osalevale vabatahtlikule makstavat päevaraha (mis ei ületa programmis kehtestatud ülemmäära?)", aga see aitakski vaid EVTd, GLENi ja tulevast EU Aid Volunteersi programmi, mitte teisi vabauhendusi.

3. Lubada maksuvaba päevaraha maksta vaid tulumaksusoodustusega vabauhenduste nimekirja kantud ühinguile

See võiks olla kitsendus päevaraha maksjate ringile sarnaselt teistele nimekirja kantute soodustustele. Iseasi, kas selle põhjendused on loogilised, sest maksuvaba päevaraha maksmise võimalus ei ole olemuselt soodustus, vaid mõeldud tööasjus lähetatavate inimeste toidukulude katteks.

Piirates ringi nagunii ära mittetulundusühingute ja sihtasutustega, oleksid välistatud näiteks äriühingud, isegi kui nad vabatahtlikke kaasavad.

4. Laiendada lähetatavate ringi ka võlaõigusliku lepinguga isikutele

Kõigi seniste variantide puhul jääks hämaralale inimesed võlaõiguslike lepingutega, milliseid vabauhendustes kasutatakse palju tulenevalt projektide ajutisusest – niisugused poleks töötajad ega vabatahtlikud. Ka nende olukord vajaks lahendust – teha MTÜdes ja SAdes neilegi erand. Kui selles küsimuses õigusselgust mitte luua, jääb asi ilmselt praktika hooleks ja lõppeks JOKK-skeemiga – lähetuse hetkeks antaks töövõtulepinguga inimesele vabatahtliku roll.

MAKSUMUS

Mõju on riigieelarvele väga väike, sest summad on väikesed, saajate ring mõned sajad aastas ning juba praegu ei maksta tõenäoliselt iga lähetatud vabatahtliku pealt kõiki makse.

MIDA MUUTMA PEAB?

Tulumaksuseadust ja valitsuse määrust:

- [TuMS § 13 lg 3](#), mis loetleb, kelle päevaraha ei maksustata, lisades sinna näiteks uue sätte 16...“Paragrahvis § 49 4¹ nimetatud isikule makstavat välislähetuse päevaraha“
- Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 [määrust nr 110](#) „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“, mille paragrahvis 1 luua sama side kui TuMS § 13.

2. Annetuste soodustamine

PROBLEEM

Praegu võib eraisik kodulaenu intresse, koolituskulusid ja kingitusi ning annetusi maksustatavast tulust maha arvata aastas kokku kuni 1200 eurot, aga mitte üle 50% oma tulust. Ettevõtted peavad tasuma lisaks tulumaksu, kui annetuste maht aastas ületab 3% sama aasta palgafondist või 10% eelmise majandusaasta kasumist.

Eraisiku mahaarvamiste lagi on aastatega üha vähenenud ja tänaseks ei pruugi annetustelt maksusoodustust enam saada, kui inimesel on palju muid mahaarvamisi – annetaja ega annetuste koguja ei saa seega mõelda maksusoodustusele kui lisaargumendile, sest soodustuse tegelik saamine selgub alles järgmise aasta märtsis füüsilise isiku tuludeklaratsiooni (FIDEK) esitamisel. Nii on eraisiku maksusoodustus muutunud üsna näiliseks.

Rahvusvaheline praktika kinnitab, et suuremad maksusoodustused toovad kaasa ka suuremaid annetusi – praegune süsteem süsteemset või suuremahulist filantroopiat aga ei soosi, sest väga suuri annetusi ei saa maksusoodustusega või maksuvabalt teha eraisikuna ega ettevõtteks.

2015. aastal deklareeriti annetusi 18,23 miljonit eurot, tulumaksu neilt tagastati u üks miljon eurot. Sellest 3,2 miljonilt eurot annetustelt ei saanud lae tõttu soodustust kasutada. Eraraha enamat kaasamist soosides oleks kasvav annetustemaht kordades suurem vähenevast maksutulust, mis eeldatavasti toob kaasa ka väiksema surve avalikule rahale, kui vabaihendused on finantsiliselt iseseisvamad.

LAHENDUSVARIANDID

Põhimõtteline ettepanek on eristada iseenda huvides ja avalikes huvides tehtavad mahaarvamised. Limiitide kärped on seni toimunud paljus kodulaenu intresside osakaalu, mis on maksumaksjal iseenda huvides tehtud kulu, vähendamiseks, aga kannatanud on selle all ühiskondliku hüve aspekt.

1. Jätta kingituste ja annetuste pealt tehtava soodustuse piirmääraks 50% tulust

Muudele mahaarvamistele jääks praegune 1200 eurone limiit, aga annetusi soodustataks suuremas ulatuses. Alles jääks siiski 50% määr maksustatavatest tuludest. Variant annaks väga jõukatele palgatulu teenivatele inimestele olulise motivaatori enam eraisikuna annetada.

2.a Seada kingitustele ja annetustele eraldi, kodulaenuintresside ja koolituskulude piirmäär kõrval, 1200 eurone piirmäär

Sel puhul ei sööks muud mahaarvamised annetuste osa, aga maksude laekumine oleks veidigi paremini ennustatav. 2015. aastal tagastati annetuste tulumaksu ühise piirmäära juures u 1

miljon eurot, n-ö tagastamata jäi limiitide tõttu üle 600 000 € – 804 inimest annetas üle piirmäära kokku 3,2 miljonit eurot soodustust saamata, teadlikult või mitte. Kui annetustele olnuks eraldi 1200eurone limiit, oleks see vähendanud maksutuluseid 297 345 euro võrra – selline oleks muudatuse hinna suurusjärk täna.

2.b Seada kingitustele ja annetustele eraldi, kodulaenuintresside ja koolituskulude piirmäära kõrval, 1900 eurone piirmäär.

Sel juhul oleks üldine sama punkti 2.a-ga aga kuna 344 inimest tegid annetusi rohkem kui 1900 eurot oleks riigieelarvesse laekuv summa väiksem 405 265 euro võrra. Selle variandi kasuks räägib suurem piirmäär, ehk vaid 344 inimest ei oleks saanud 2015. aasta andmete baasil kasutada maksutagastust. 1900 on ka minevikus olnud piirmääraks.

2.c Seada kingitustele ja annetustele eraldi, kodulaenuintresside ja koolituskulude piirmäära kõrval, 750 eurone piirmäär.

Sel juhul oleks üldine sama punkti 2.a-ga aga kuna 1667 inimest tegid annetusi rohkem kui 750 eurot oleks riigieelarvesse laekuv summa väiksem 145 468 euro võrra. Selle variandi kahjuks räägib madal piirmäär, mistõttu tegelikku annetusi tõstvat käitumist ei pruugi tekkida.

Juriidiliste isikute maksuvaba annetamise limiidid

EMSL leiab, et neid on vaja tõsta või ära kaotada.

Soodustada saab ka ettevõtete kaudu enamat annetamist, mille praegustel limiitidel ei ole arusaadavat põhjendust. Kehtiv regulatsioon eeldab, et kasumit võib heategevuseks vabamalt suunata see, kes tasub tööjõumakse. Enam kui kümnendiku kasumist annetades maksustatakse annetused kui omanikutulu väljavõtmine, mida ta kuidagi ei ole.

Omavalitsustel ilmselt kuritarvituste vältimiseks kehtestatud piirangutest loobumist tasub tänaste tehniliste võimaluste juures kaaluda – nt saab täiendada Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsiooni vorm TSD lisa viisil, et annetaja deklareerib igakuised annetused mitte koondsummana, vaid sisestades saajate registrikoodid. See võimaldaks anomaalselt suuri summasid kohe kontrollida. Kui alles jääb annetuste koguja kohustus sama teave INF4 vormil esitada, saab andmeid ka võrrelda.

Praktikas vormistatakse limiitidesse takerdumine praegu sponsorluse ehk annetaja poolt turunduskulu- ja saaja poolt ettevõtlustuluna. See tähendab, et sisult ühiskonna hüveks tehtud annetuste pealt, mitte omanikutulu välja võttes, küsib riik ikkagi 20%, aga seekord käibemaksuna, mis suuremate summade puhul kindlasti lisandub.

MIDA MUUTMA PEAB

Tulumaksuseaduse § 28² lõiget 1:

Variant 1 puhul:

Paragrahvides 25–26 sätestatud mahaarvamisi võib maksustamisperioodil teha kokku kuni 1200 eurot maksumaksja kohta, koos §-ga 27 kuni 50% ulatuses maksumaksja sama maksustamisperioodi Eestis maksustatavast tulust, millest on tehtud ettevõtlusega seotud mahaarvamised, arvestades lõikeid 2 ja 3.

Variant 2 puhul:

Paragrahvides 25–26 sätestatud mahaarvamisi võib maksustamisperioodil teha kokku kuni 1200 eurot maksumaksja kohta, §-s 27 sätestatud mahaarvamisi lisaks kuni 1200 eurot, kuid kokku mitte rohkem kui 50% ulatuses maksumaksja sama maksustamisperioodi Eestis maksustatavast tulust, millest on tehtud ettevõtlusega seotud mahaarvamised, arvestades lõikeid 2 ja 3.

Juriidiliste isikute puhul:

Tulumaksuseaduse § 49 lõiget 2.

3. Tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja koostamine

PROBLEEM

Nimekirja kandmiseks esitatakse praegu taotlused 1. märtsiks ja 1. septembriks. Aprillis ja oktoobris annab oma soovitusliku hinnangu asjatundjate komisjon (tegutsemisest avalikes huvides ja heategevuslikult), nimekirja muudetakse vastavalt 1. juulist ja 1. jaanuarist. Seega kestab menetlus tähtajal taotledes minimaalselt 120 päeva, tähtajast nt ühe päeva hilinedes maksimaalselt 300 päeva.

Erinevalt varasemast seisukohast on MTA ka ise jõudnud arusaamale, et nõnda pikk menetlusaeg ei ole mõistlik ega vajalik. Seda eriti alates 2015. aastast, kui nimekirja muudatused kinnitab maksuhaldur ise, mitte enam Vabariigi Valitsus.

LAHENDUSVARIANDID

1. Muuta taotluste menetlemine pidevaks, jätkates asjatundjate komisjoniga

Menetlus oleks sarnane käibemaksukohustuslasena registreerimisele, kus MTA teeb otsuse viie tööpäeva jooksul ja lisainfo küsimise võrra tähtaeg pikeneb.

Negatiivse (eel)otsuse või väljaarvamisplaani puhul kaasataks asjatundjate komisjoni, kui küsimuseks on ühingu tegutsemine avalikes huvides ja heategevuslikult. Formaalsete puuduste puhul pole tarvis komisjoni kaasata.

Variandi suurimaks nõrkuseks on haldamise keerukus, sh nii tähtaegade seadmine kui asjatundjate komisjoni töö korraldamine: kui pikaks seada menetluse aeg (komisjon ei sooviks väga tihti koguneda), kuidas korraldada asjatundjate arvamuse küsimist jmt (nt koosolek vs e-hääletamine)?

2. Muuta taotluste menetlemine pidevaks, loobudes asjatundjate komisjonist

Variandi plussiks on võimalikult kiire menetlus, ekspertkomisjonil on viimastel aastatel olnud ka üsna väike roll, kuna MTA on muutnud oma praktikat ja laiendanud nimekirja saamise tingimusi.

Võimalikuks miinuseks on MTA hoiaku muutus tulevikus, mille järel poleks enam ametnikule abiks ekspertide tuge taotlejate olemuse hindamisel ja õiguste eest saab seista ainult vaide- või kohtumenetluses. Samuti väärrib tähelepanu, kuidas võiks olla lahendatud nt kirikute ja koguduste liitude juhatuste eelnev informeerimine nendesse kuuluvate koguduste ja kloostrite nimekirja lülitamist või sellest väljaarvamist puudutavatest kavandatavatest otsustest (praegu kuulub komisjoni koosseisu ka Eesti Kirikute Nõukogu esindaja, kelle kaudu kirikute ja koguduste liitude juhatused on saanud eelpoolnimetatud informatsiooni).

MAKSUMUS

Riik hoiab muudatusega üheselt raha kokku, sest menetlus läheb lihtsamaks ning komisjoni töö korraldatakse kas operatiivsemaks või komisjonist loobutakse. Lisakulud tekivad siis, kui TMIN vorm muuta e-maksuametis täidetavaks ning nimekirja kuulumist hakatakse kuvama mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris.

MIDA MUUTMA PEAB?

Tulumaksuseadust ja rahandusministri määruseid:

- [TuMS § 11 lg 1](#) sõnastuses: Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja (edaspidi nimekiri) Maksu- ja Tolliamet otsusega.
- TuMS § 11 lg 8 sõnastuses: Nimekirja koostamise korra ja selleks esitatavate dokumentide loetelu, ühingu nimekirja kandmise ja sealt kustutamise korra kehtestab [valdkonna eest vastutav minister](#) määrusega.
- Tunnistada kehtetuks TuMS § 11 lg 9, kuna taotlemise tähtaegu enam ei oleks.
- Muuta rahandusministri 18.12.2014 [määrus nr 53](#) „Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja koostamise kord, nimekirja koostamiseks esitatavate dokumentide loetelu, ühingu nimekirja kandmise ja sealt kustutamise kord ning asjatundjate komisjoni moodustamise kord, selle töökorraldus, samuti liikmete nimetamise ja tagasikutsumise kord” nõnda, et reguleeritaks vaid menetluse, hoiatuste ja otsuse teatavaks tegemise tähtaega ja viisi, samuti jääks määrusega kehtestatuks TMIN vorm.
- MTA peaks ütlema, mitu päeva oleks menetluseks optimaalne. Jätta võib ka võimaluse tähtaega pikendada, kui taotlejalt on tarvis lisainfot.

Ettepanekud on vajalikud, et täita kodanikuühiskonna arengukava 2015-20 alameesmärki 3 (rakenduskava 2016-20 meetmed 3.2 ja 3.3).

Ettepanekuid aitasid parandada ja toetavad Eesti Omanike Keskliit, Eesti Maksumaksjate Liit, Arengukoostöö Ümarlaud, Eesti Pagulasabi, YFU Eesti, Balti Uuringute Instituut, MTÜ Sokuturi, Eestimaa Looduse Fond ja Sihtasutus Lapsepuue.

Ettepanekud panid kokku vabaühenduste liidust EMSL Alari Rammo (e-post: rammo@me.com) ja Siim Tuisk (e:post: siim@ngo.ee)